

OŠ VRHOVCI
Cesta na Bokalce 1
1000 Ljubljana

Poglejmo Drami v drob

RAZISKOVALNA NALOGA

slovenščina

Avtorice: Manca Smolčič, 9. a, Lucija Oven, 9. c, Nena Čoga, 9. c

Mentorica: prof. slov. Tina Lipovšek Željko

Ljubljana, marec, 2024

KAZALO VSEBINE

KAZALO SLIK, SKIC.....	3
POVZETEK.....	4
1 UVOD.....	5
1.1 Namen raziskovalne naloge.....	6
1.2 Hipoteze.....	7
1.3 Metodologija dela.....	8
2 TEORETIČNI DEL.....	9
2.1 Gledališče.....	9
2.2 Zgodnje tradicije gledališča.....	10
2.3 Osnovni elementi gledališke zgradbe.....	10
2.4 Začelo se je z Županovo Micko.....	11
2.5 Sodobna gledališča.....	11
2.6 Še nekaj zanimivosti o gledališču.....	11
2.6 Slovensko narodno gledališče Drama.....	12
2.7 Igralski poklic.....	14
2.8 Intervju z igralcem Bojanom Emeršičem.....	16
3. RAZISKOVALNI DEL.....	19
3.1 Predstavitev ugotovitev.....	19
3.2 Razprava.....	37
3.3 Zaključek.....	40
4. VIRI IN LITERATURA.....	42
5. VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA.....	42

KAZALO SLIK

Slika 1: Načrt Alexandra Grafa za novo gledališko stavbo.....	13
Slika 2: Bojan Emeršič.....	16
Slika 3: Pročelje Drame.....	19
Slika 4: Oglasna deska.....	19
Slika 5: Hodnik.....	19
Slika 6: Maskirnica.....	20
Slika 7: Maskirnica.....	20
Slika 8: Lasulja v izdelavi.....	20
Slika 9: Glavni oder.....	21
Slika 10: Desni oder.....	21
Slika 11: Scena in kulise na glavnem odru.....	21
Slika 12: Levi oder.....	22
Slika 13: Sistem za spuščanje kulis.....	22
Slika 14: Prostor za šepetalko.....	22
Slika 15: Pogled na parter.....	23
Slika 16: Loža.....	23
Slika 17: Foyer.....	23
Sliki 18, 19: Pisarna inspicienta.....	24
Slika 20: Fond čevljev.....	25
Slika 21,22: Fundus z oblačili.....	25
Slika 23: Fundus z oblačili.....	26
Slika 24: Maska lisice.....	26
Slika 25: Knjiga evidence kostumov.....	26
Slika 26: Krojačnica.....	27
Slika 27: Police z dodatki.....	27
Slika 28: Garderobe.....	28
Slika 29-31: Ploščice z napisi.....	28
Slika 32: Oder Male Drame.....	29
Slika 33: Foyer.....	30
Slika 34: Prostor pod odrom.....	30
Sliki 35, 36: Prostor za tehnika pod odrom.....	31
Slika 37: Bivša kotlovnica.....	31

KAZALO SKIC

Skica 1: Pritličje.....	32
Skica 2: 1. nadstropje.....	33
Skica 3: 2. nadstropje.....	34
Skica 4: Mala Drama.....	35
Skica 5: Klet.....	36

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo raziskale in spoznale Dramo še na drugačen način, ne samo kot jo vidijo gledalci. Cilj je bil preko vodenega ogleda stavbe, njene notranjosti in zunanosti se seznaniti s prostori, nekaterimi poklici in načinom, kako potekajo stvari v enem izmed najbolj znanih slovenskih gledališč. Drama ima zelo razgiban tloris, ki je razdeljen v tri nadstropja. Nadstropja so opisana ter slikovno predstavljena, izpostavljenih je tudi nekaj zanimivih poklicev, ki jih zaposluje ljubljanska Drama. Bolj podrobno je predstavljeno delo maskerke, šepetalke, inscipienta, igralca ipd. ter prostorov, kot so foyer, fundus, maskirnica, lasuljarnica, šivalnica, pododrje, zaodrje, prostori Male Drame. Opisi so ponazorjeni s slikovnim gradivom, ki je avtentičen prikaz stanja današnje Drame, ta raziskava pa je bila ena redkih in zadnjih, ki predstavlja današnje stanje gledališča, saj je trenutno v fazi celovite prenove. Tako zunanji kot notranji prostori so potrebni prenove, spopadajo pa se tudi s finančnim primanjkljajem, ki kroji delo v Drami. Razloženih je tudi nekaj strokovnih in žargonskih izrazov gledališke stroke. Ogled je bil opravljen pod strokovnim vodstvom izkušenega igralca Bojana Emeršiča. Z njim je bil opravljen tudi intervju, ki je raziskovalce seznanil s posebnostmi igralskega poklica.

KLJUČNE BESEDE: Drama, gledališče, igralec

1 UVOD

Drama. Kaj je že to? Postaja mestnega avtobusa v Ljubljani? Ne, ne govorimo o tem, ampak o ustanovi, po kateri je tudi postaja dobila ime. To je Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana. To je daleč najstarejše gledališče na slovenskem ozemlju in zelo pomemben kraj za razvoj gledališke umetnosti v Sloveniji. Prav v zadnjih mesecih potekajo priprave na temeljito prenovo stavbe SNG Drame Ljubljana in njene okolice. Nas pa je bolj zanimalo, kaj se skriva v njej.

Kot najstnice redko zaidemo v gledališče, pa še takrat smo vedno na strani publike. Takrat le opazujemo oder in dogajanje na njem. Vsaj nekatere bolj radovedne pa se ob tem tudi vprašamo, kaj vse se skriva za odrom, pod odrom, nad odrom. Kaj je potrebno, da dogajanje na odru teče kot po maslu? Kdo pomaga pri uresničevanju igre pred nami in kdo se skriva v zaodru? Občudujemo igralce in njihove kostume, igro svetlobe in glasbe; zanima nas, kako so postavili kulise in kaj se zgodi, ko zagrnejo zaveso?

Ponudila se nam je krasna priložnost, da pogledamo Drami v drob. Z drobovjem mislimo njeno notranjost, prostore, osebe in dogajanje v njej. Kaj in kdo vse sodeluje pri nastajanju igre, kako poteka življenje v Drami? ... Vse te skrivnosti nam je ob našem obisku ustanove pomagal razkriti igralec Bojan Emeršič, ki nas je popeljal po Drami in nam razkazal prostore ter nas seznanil z zaposlenimi. Prav tako je bil pripravljen tudi odgovoriti na vprašanja v našem intervjuju.

Ugotovile smo, da se v Drami že dolga desetletja veliko dogaja in je v njenih prostorih precej živahno. Skozi leta se je v Drami odvila vrsta premier in ponovitev najrazličnejših dramskih predstav. Začelo se je z Linhartovo Županovo Micko, v sezoni pa skoraj mesečno doživi premiero kakšna nova igra.

Predstavile vam bomo, kaj smo odkrile, videle, kaj nam je bilo povedano in kaj smo doživele. Raziskovanje Drame je bilo res zanimivo in tudi zabavno. Upamo, da bomo s predstavljeno vsebino zadovoljile tudi vašo radovednost in boste z našo pomočjo tudi vi odkrili pomen te pomembne slovenske kulturne ustanove. Me smo ob raziskovanju začele ceniti številne druge poklice, potrebne, da si na odru lahko ogledamo dramsko delo. Zagotovo je vsak naš obisk gledališča odslej bolj oseben in intenziven kakor prej. Začele smo uživati v takih trenutkih, ker zdaj vemo, kaj vse se skriva za odrom.

1.1 Namen raziskovalne naloge

Namen naše raziskovalne naloge, z naslovom Poglejmo Drami v drob, je, da raziščemo, tokrat v vlogi raziskovalk, njene prostore, dejavnosti in predstavimo poklice v ljubljanski Drami. V uvodnem delu raziskovalne naloge bomo preučile zgodovino Drame in gledališča in se spoznale s temelji igralskega poklica. V raziskovalnem delu pa se bomo sprehodile po Drami, predstavile prostore, se seznanile s poklici, ki sodelujejo pri ustvarjanju in izvedbi dramskih del, narisale tloris oziroma načrt prostorov, pokukale v skrivne kotičke, ki so večini neznani, kot sta na primer arhiv, fundus, pododrje, prostor za šepetalko, omara za čevlje, mehanizacija, s katero upravljajo oder (dvigalo, vrvi ...) ipd. Prostore bomo poslikale in predstavile in s tem bomo verjetno zadnje obiskovalke, ki smo si ogledale staro in dotrajano Dramo. Že v letošnjem letu naj bi se namreč začela prenova stavbe, ki je bila zasnovana že leta 1911 in je po prvi svetovni vojni postala narodno gledališče - Drama. Stari del Drame, ki ga je zasnoval Dunajski arhitekt Alexander Graf, je spomeniško zaščiten del, ki bo prenovljen v kar najbolj avtentičnem slogu. Glavni del prenove pa zadeva rušitev prizidka ter gradnjo novega osrednjega odra.

1.2 Hipoteze

Oblikovale smo hipotezi, ki ju bomo potrdile ali ovrgle s svojim raziskovalnim delom.

1. HIPOTEZA: Drama kot narodno gledališče združuje številne prostore, dejavnosti in poklice, ki so pomembni pri dogajanju in ustvarjanju gledališkega življenja.
2. HIPOTEZA: Igralski poklic je eden izmed najbolj reprezentativnih poklicev v gledališču.

1.3 Metodologija dela

Pred začetkom pisanja naloge smo se pripravile in poučile o temi, ki jo bomo obravnavale. Pred praktičnim delom raziskovalne naloge smo pregledale, kaj je o omenjeni temi že napisanega; o stavbi Drame, o zgodovini gledališča Drame, o razvoju dramske umetnosti ter igralskem poklicu. Brskale smo po spletu, prebirale literaturo ter članke na to temo, pogovarjale smo se z učitelji, ki so nas usmerjali pri delu. Obiskale smo šolsko in mestno knjižnico Ljubljana.

Pri raziskovalnem delu smo se odpravile v gledališče Drama, kjer smo si pod vodstvom igralca Bojana Emeršiča ogledale notranje prostore drame, jih poslikale in predstavile. Seznanile smo se tudi z različnimi zaposlenimi v Drami in spoznale poklice, ki sodelujejo pri delu in organizaciji gledališča. Narisale smo tlorise gledaliških prostorov v programu Word ter jih predstavile v praktičnem delu raziskovalne naloge. Predstavile in opisale pa bomo tudi poklice in dejavnosti, ki smo jih spoznale.

Z Bojanom Emeršičem bomo opravile tudi intervju, v njem ga bomo povprašale o zanimivostih igralskega poklica.

Spoznale smo, da naša naloga ne bo toliko znanstvenega pomena kot poljudnega, saj smo želele z njo predstaviti in odkriti zanimiv del kulturne dediščine in dogajanja, ki ni dostopen vsakomur.

2.0 TEORETIČNI DEL

2.1 Gledališče

Gledališče z drugo besedo tudi teater je zgradba namenjena gledališkim in umetniškim dramskim in glasbenim predstavam.

Glede na vrsto predstave obstajajo različni tipi gledališč. Lahko so to amfiteatri, ki so na prostem, ali zelo okrašena gledališča ali skoraj nič okrašena, lahko so podobna katedralam ali pa so eksperimentalna gledališča. Večina gledališč ima za predstavo namenjen fiksni prostor/oder, nekatera, na primer eksperimentalna gledališča, pa režiserju in scenografu omogočajo, da si sami zgradijo prostor primeren prav tej predstavi.

Gledališče se s pomočjo giba, plesa, glasbe, zvoka, govora in razkošno predstavo ukvarja z igranjem zgodb s področja igralskih umetnosti.

Poleg standardnega pogovornega sloga se gledališče ukvarja tudi z opero, baletom, mimiko, kabuki, kitajsko opero, lutkovnim gledališčem, glumaško igro, improvizacijo, kabaretom in pantomimo.

Z gledališčem prikazujemo prenašanje idej, pripovedi in izročilo množičnemu občinstvu, hkrati pa je tudi kraj predstave, kraj za zabavo, sprostitve, praznovanja in ritual.

2.2 Zgodnje tradicije gledališča

Zgodnje izročilo gledališča se prenaša preko besed in podob. Besedila so se spominjali preko rim, ritmičnih pripovedovanj in včasih tudi podob.

V Majeovski kulturi, ki je prikazovala številna ljudska izročila, obstajajo bogati viri predstav za gledalce. Predstave, ki so jih uprizarjali, so bile interaktivne, igralca in plesalca sta uprizorila legendo ob ritmu in glasbi, gledalci pa so jih spremljali s ploskanjem in plesom in tako pripomogli k izvedbi.

Antično gledališče je imelo predpisano in določeno obliko. V dolžino je merilo 120 m, v širino 50 m in v višino 20 m. Obrnjeno je bilo proti jugozahodu. Razdeljeno je bilo na območje odra,

območje orkestra in območje tribune. Antično gledališče je bilo vgrajeno v pobočje, medtem ko je bilo rimsko gledališče samostojna stavba. Tribune so ponujale prostor za 5400 gledalcev.

Po propadu rimskega cesarstva je gledališče propadlo in vojne so ga še dodatno poškodovale.

2.3 Osnovni elementi gledališke zgradbe

Najpomembnejši element je seveda oder, prostor namenjen gibanju. V namenskih gledališčih je oder fiksni prostor, v eksperimentalnih gledališčih pa je nedefiniran, prilagodljiv.

Poleg samega odra je prostor tudi ob in za odrom. Temu delu se reče zaodrje oziroma krila. Zaodrje je prostor za rekvizite, kulise in ostale opremo, prav tako pa je to tudi prostor za igralce, ki čakajo na nastop. V zaodrju je lahko prostor tudi za koordinatorja predstave ali šepetalce, ki se mu reče tudi *sufler*.

Gledališka zgradba ima seveda tudi druge prostore, ki so namenjene izvajalcem in drugemu osebju. Zgradba ima lahko prostor s pogledom na oder, ki je namenjen razsvetljavi in zvoku in podporno osebje, ki vodi naprave. Ostali prostori so še garderoba, vadbeni prostor, prostori za konstruiranje kulis, rekvizite, kostume in seveda imajo tudi skladišče.

Gledališče pa seveda zagotavlja tudi prostor za gledalce. Običajno je občinstvo ločeno od izvajalcev in sicer s predodrjem. Predodrje je nekakšen lok, ki je podoben odru in je stalna značilnost zgradbe.

Območja sedežev so različna. Stojišče ali arena je običajno nižja ali na isti ravni kot oder. Za ta predel se uporablja tudi beseda *parter*, beseda izhaja iz vrtnarstva, kjer so zasajevali sadike v vrste. Balkoni ali galerije so ena ali več vrst postavljene nad parterjem ali za njim. Prva raven se po navadi imenuje *dress circle* ali *grand circle*. Naslednja vrsta je *loža*. Druga stopnja pod balkonom je *mezzanine*, najvišja stopnja pa je tako imenovana *bogovi*.

Odrne lože so takoj ob sprednji strani nad ravnijo odra in imajo pogosto odprt pogled na oder. To so običajno tako imenovani *VIP* sedeži in veljajo za najbolj prestižne. Včasih so se imenovali *kraljevi sedeži*.

2.4 Začelo se je z Županovo Micko

Za zgodovino našega gledališča je med najpomembnejšimi mejniki gledališka komedija, ki je bila prvič odigrana 28. decembra 1789. Napisal jo je Anton Tomaž Linhart. Prvič je bila odigrana v Celjskem gledališču, ki ima poleg glavne stavbe še obrambni stolp, kar nakazuje na to, da sprva stavba ni bil namenjena gledališču.

2.5 Sodobna gledališča

Sodobna gledališča so pogosto netradicionalna. Eno izmed takih je modularno gledališče, kjer občinstvo ni ločeno od izvajalcev. Ta gledališča imajo tla in stene, ki se jih lahko premika in prestavlja po želji.

Posebne izvedbe sodobnih gledališč imajo: *proscenij* (predodreje), potisk, eksperimentalni oder, gledališče v krogu, amfiteater in prizorišče.

V sodobnih časih kraji predstav niso le gledališča. Predstave so tudi na mestih, ki temu niso namenjena, na primer v tovarnah. V zadnjih letih so v Edinburghu Fringe izvajali predstave v dvigalu in taksiju.

2.6 Še nekaj zanimivosti o gledališču

Najdaljša neprekinjena predstava je bila dramski nastop skupine *27 O'Clock Players* iz New Jersey-a in imenovala se je *The Bald Soprano*. Trajala je kar 23 ur 33 minut 54 sekund. Z njo so se tudi vpisali v Guinnessovo knjigo rekordov.

Društvi iz Slovenije, ki sta se povezali s partnerjema s Kitajske sta dokazali, da gledališče lahko združuje različne narode in jezike. Skupaj so ustvarili projekt *Gledališče - most sporazumevanja* z namenom, da ustvarijo gledališko predstavo in izmenjajo kulturne izkušnje.

Gledališče Garrick, zgrajeno v Londonu, je bilo izjemno težak projekt zaradi terena, na katerem stoji. Med gradnjo so odkrili podzemno reko, ki je tekla prav tam, vendar jih to ni ustavilo.

Z največjo gledališko garderobo, z obsegom kar 1,2 milijona kostumov, se lahko pohvali *Walt Disney World*.

Danes imenovano *Filmsko gledališče*, zgrajeno okoli leta 1770, velja za najstarejšo ohranjeno gledališko stavbo pri nas. Včasih se je imenovala Rudniško gledališče. Šentjakobsko gledališče, ki pa deluje vse od leta 1920, pa velja za najstarejše stalno repertoarno ljubiteljsko gledališče v Evropi.

2.6 Slovensko narodno gledališče Drama

Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana je eno izmed najstarejših gledališč v Evropi. Njegova zgodovina sega že v leto 1796, gledališče je bilo ustanovljeno kot zasebno podjetje, vendar je kmalu zavzelo status javnega.

Na območju današnje stavbe SNG Drama Ljubljana je že v sredini 17. stoletja stala zgradba, ki je vidna tudi na upodobitvah Ljubljane iz zbirke Janeza Vajkarda Valvasorja okoli leta 1680. Daniel Erberg je to stavbo leta 1743 prodal Kranjskim deželnim stanovom. Po tem ko so jo povečali in prenovili, je stavba postala stanovsko *igrišče*. V treh nadstropjih Balovža oz. nemško Ballhausu so se odvijale veselice, različne igre z žogo, plesi, prikazi jahanja in sabljanja ter drugo. Potem ko je bila v nekdanji jezuitski gimnaziji na Šentjakobskem trgu zgrajena redutna dvorana, so Balovž opustili in stavbo od leta 1781 uporabljali kot stanovsko žitnico. Arhiv RS hrani dokumentacijo z načrti nekdanje podobe stavbe iz leta 1815. Stavbo je poškodoval potres leta 1895 in so jo kmalu po tem porušili. A lokacija nekdanjega Balovža ni ostala dolgo prazna. Po izgradnji kranjskega deželnega gledališča, ki je leta 1892 nadomestilo stanovsko gledališče, ker je leta 1887 pogorela stavba, so bili nemški prebivalci Ljubljane precej nezadovoljni, da morajo prostor za vaje in predstave deliti s Slovenci. Nemški prebivalci Ljubljane so zato združeni v društvo Dautscher Theaterverein Laibach začeli razmišljati o svoji gledališki hiši. Načrtovanje gradnje je bilo dobro organizirano. Februarja 1909 je za gradnjo te gledališke hiše celo sam cesar Franc Jožef prispeval 20 000 kron iz lastne blagajne. Novo gledališče je zato dobilo uradno ime Jubilejno gledališče cesarja Franca Jožefa. Delovno ime pa je bilo nemško gledališče (Deutsches Theater). Načrte za stavbo je izdelal Alexander Graf.

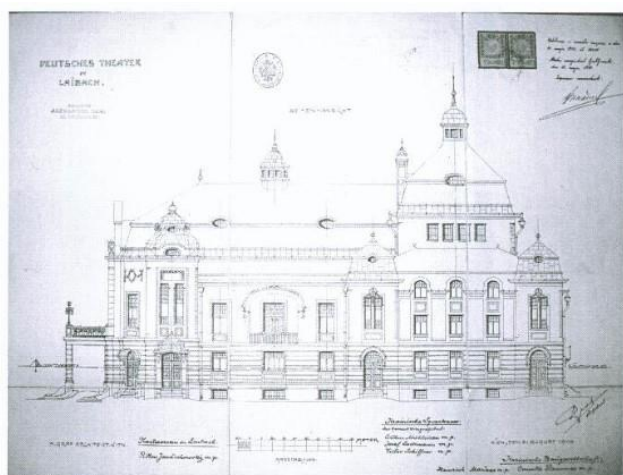

Abb.10 Plan vom Deutschen Theater in Laibach, Seitenansicht

Slika 1: Načrt Alexandra Grafa za novo gledališko stavbo

Stavba je v večji meri zasnovana v neobaročnih oblikah, prisotne pa so tudi nekatere secesijske prvine. Zunanjščino je zaznamoval odrski stolp na južni strani in povezava oglatih ter zaokroženih oblik. Razgibanost stavbe je še stopnjevalo ostrešje. Strehi nad dvorano in odrom sta dobili prezračevalna stolpiča, strme opečnate strehe pa so imele več mansardnih prelomov. Zunanjo podobo je še poudarjala zelena barva fasade.

Nemško gledališče je v stavbi delovalo do leta 1919, ko je nemško gledališko društvo stavbo z vsem inventarjem predalo v uporabo slovenskemu gledališkemu konzorciju, ki je pred tem delovalo v stavbi sedanje Opere. Prva predstava v slovenskem jeziku je v stavbi današnje Drame potekala 6. 2. 1919. Šlo je za delo Josipa Jurčiča in Frana Levstika z naslovom *Tugomer*. Kmalu je gledališče dobilo ime Narodno gledališče v Ljubljani - Drama. Tudi na glavni fasadi so stari napis nadomestili z novim velikim napisom Drama.

V stavbi se je med obema svetovnima vojnama živahno razvijala slovenska gledališka dejavnost. V tem času so nastali mnogi načrti za preureditev stavbe in okolice. Nekateri od teh načrtov so se ohranili, noben pa ni bil realiziran. Po drugi svetovni vojni je gledališče dobilo ime Slovensko narodno gledališče v Ljubljani – Drama, kmalu po koncu vojne so v veži Drame začeli postavljati doprsne kipe slovenskih dramatikov in igralcev. Do leta 1952 so izvedli nekaj manjših predelav notranjosti stavbe, tedaj so povečali globino in višino odrskega prostora. Arhitekt Josip Črnivec je izdelal načrte, Dušan Medved jih je nadgradil in leta 1960 so po teh načrtih prenovili dvorano

za občinstvo. Kasneje so z dozidavami zagotovili prostore zaodrju, malemu odru, depoju kulis, novim garderobam in prostoru za upravo. Okoli leta 1979 so prenovili notranjščino dvorane za gledalce, spremenili so njeno barvno shemo, a ohranili pozlačeno ornamentiko. Dela so izvedli po načrtih arhitekta in scenografa Mirka Lipužiča. Leta 1987 so obnovili zunanjščino starejšega dela stavbe in pročelje zopet prepleskali v zeleno barvo, kakršna je bila ob izgradnji.

Od leta 1996 se je zvrstilo več idejnih zasnov za temeljito prenovo in dozidavo Drame. Gledališču bi po načrtih Andreja Nolda in Roka Gerbeca iz leta 2008 dodali dve podzemni dvorani: malo dvorano s 170 sedeži ter poskusni oder s 120 sedeži. Stavba bi po teh načrtih dobila tudi nove prostore za bralne, pevske, baletne in uprizoritvene vaje, udobnejše foyerje in prenovljene garderobe za igralce. Površina stavbe naj bi se s 5 000 povečala na dobrih 12 000 kvadratnih metrov. Večina dodatnih površin bi nastala z novimi podzemnimi etažami, povišali pa bi tudi odrski stolp in oba prizidka ob odru. Zaposleni v Drami upajo, da bo do izvedbe tega načrta čimprej prišlo.

V SNG Drama Ljubljana se je v obdobju 150 let, med letoma 1867 do 2017 zvrstilo kar 2222 premiernih uprizoritev dramskih del. Vse to je neprecenljivo bogastvo, ki presega zgodovino marsikaterih dramskih odrov po Evropi.

2.7 Igralski poklic

Igralec je oseba, ki s svojimi gibi in svojim glasom izraža ideje dramatika ali scenarista. Po navadi nastopa v gledališčih, filmih, radiu in videoposnetkih oz. filmih in serijah. Igralstvo pa ni le poklic, ampak je smisel življenja. Za igralca se ne more odločiti kar vsak, saj za ta poklic potrebuješ določene sposobnosti, kot npr. dar govora in odločno nastopanje.

Igralec ima zelo zanimiv poklic, ki pa še zdaleč ni preprost. Ima veliko dela, saj se mora naučiti besedilo, zaigrati svojo vlogo, pomeriti kostume, veliko vaditi, sodelovati tudi z mediji in promovirati svoje delo. Tudi ko je na prostem in snema, mora čakati na ugodne razmere in se med prostim časom čim bolje organizirati, da snemanje poteka po planu. Hoditi mora na avdicije in tečaje igre. Če je vloga težka, se mora naučiti tudi plesati, peti in izvesti kakšen trik, ki film ali predstavo naredi še boljše.

Igralec se mora znati poglobiti v svojo vlogo in jo odigrati čim bolj realno. Znati mora biti strpen in shajati z drugimi soigralci ter režiserji. Imeti mora sposobnost improvizacije, ki je zelo pomembna saj se skozi njo igralci učijo hitrega odzivanja in ustvarjalnega razmišljanja. Pomembna je tudi samozavest in sprejemanje dobre ali slabe kritike.

Igralci pri svojem poklicu uporabljajo veliko pripomočkov, a je med njimi skoraj najpomembnejše znanje govora in znanje plesa, ki jim pomagata pri igranju vlog. Če si v svetu igre, se kemikalijam skoraj da ne moreš izogniti. Na svoje telo in obraz si z vsako igro nanašajo nove kemikalije v obliki ličil, ki na telo vplivajo slabo.

Pri vajah za igro ni pravila, koliko časa mora igralec zanjo vaditi. Nekateri se tekst naučijo hitro, nekateri pa za to potrebujejo več časa. Uspešni igralci se nenehno učijo in rastejo v svojem poklicu.

Finančno je igralec sposoben preživeti daljše časovno obdobje tudi brez dela. Ko čaka na svojo vlogo v predstavi ali filmu, pogosto opravlja dela, ki ga ne veselijo najbolj. Pogosto je tudi zdoma in domov pride pozno, saj ima vaje tudi pozno v noč.

Za poklic igralca moraš najprej opraviti devet let osnovne šole in potem nadaljevati na srednji šoli ali gimnaziji. Nato moraš opraviti še igralsko akademijo v Sloveniji npr. AGRFT, lahko pa jo opraviš tudi v tujini. Ko opraviš šolanje, se potem zaposliš v gledališču ali drami, lahko pa nisi stalno zaposlen in igraš v raznoraznih predstavah v različnih gledališčih v obliki projektnih del.

Igralsko izobraževanje je napore in dinamičen proces, ki združuje teoretično znanje z praktičnimi izkušnjami. Izobraževanje na igralski šoli obsega teorijo gledališča, razvoj telesnih in glasovnih sposobnosti, metode in tehnike igranja, improvizacija, analiza besedila in nato praksa. Igralci prav tako koristijo povratne informacije učiteljev oz. mentorjev, ki jim potem pomagajo pri razvijanju svojega dela.

Večina znanih slovenskih igralcev je svoje šolanje opravilo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo ali AGRFT. AGRFT je leta 1945 ustanovil slovenska kulturna ikona in profesor France Štiglc. Akademija ponuja širok spekter učnih programov, pohvalijo pa se lahko z izjemnim učiteljskim kadrom. Z bogato zgodovino in kakovostnim izobraževanjem je AGRFT ena izmed priznanih umetniških šol, priložnosti za tamkajšno šolanje pa nima prav vsak saj letno sprejmejo zelo majhno število prijavljenih.

Igralci se morajo v svojem poklicu soočiti s prepoznavnostjo, ki pa še zdaleč ni lahka. Nekateri se za ta poklic odločijo prav zaradi prepoznavnosti. Nekaterim pa je prepoznavnost muka in se z njo soočajo zelo težko.

2.8 INTERVJU Z IGRALCEM BOJANOM EMERŠIČEM

Verjetno vas že marsikdo pozna, če ne drugače, vsaj po imenu. Se lahko za začetek sami predstavite; kdo ste, s čim se ukvarjate, kako je potekala vaša poklicna pot?

Ime mi je Bojan Emeršič in sem igralec Ljubljanske Drame že 30 let. Moja poklicna pot je zelo intenzivna in lahko rečem uspešna.

Kako je prišlo do tega, da ste postali poklicni igralec? Kaj vse je potrebno, da lahko postaneš igralec?

Slika 2: Bojan Emeršič

Igralec sem postal po srečnem naključju. S sošolci smo ušpičili nekaj neprimerne in za kazen sem moral sodelovati na šolski proslavi ob kulturnem prazniku. Izbral sem si najdaljšo pesem Franceta Prešerna Krst pri Savici in požel simpatije cele šole, še posebej učiteljic. Dve od njih sta mi predlagali, naj se malo pozanimam o poklicu igralca in padel sem v gledališko kolesje za celo življenje. Za ta poklic potrebuješ predvsem talent. Talent pa je zelo širok pojem, ki ga je zelo težko pojasniti. Mislim, da moraš imeti predvsem rad ljudi in njihove usode, ker s tem se gledališče ukvarja.

Vsak poklic ima svoje prednosti in slabosti; jih lahko nekaj naštejete?

Večino poklicev, ki jih poznate, si človek lahko izbere sam. Igralski poklic pa si ne moreš izbrati sam, ampak si igralski poklic izbere tebe, če si talentiran. Zato je to res pravi poklic, ker te on pokliče, da se mu predaš. Največja slabost tega poklica je, da ti vzame veliko privatnosti: čas za otroke, hobije, vse počitnice od septembra do junija in tako naprej. Prednosti pa so

ustvarjanje, druženje z veliko ljudmi med vajami in na odru, uspešne predstave, katerim ljudje iskreno ploskajo.

Kako poteka vaš običajen in neobičajen dan?

Zame je večina dni neobičajnih. Nekaj malega o tem pa sem nakazal že v prejšnjih odgovorih.

Poleg dela v gledališču sodelujete tudi pri različnih projektih?

Ja, igralski poklic se giblje po zelo širokem spektru dejavnosti. Lahko snemaš filme, serije, sinhroniziraš risanke, snemaš reklame, različne televizijske oddaje ...

Drama je verjetno vaš drugi dom, saj ste njen član že kar 30 let, kaj se vse skriva v tej skrivnostni stavbi?

Na to vprašanje bi želel, da odgovorite tisti učenci, ki ste bili z mano na obhodu naše gledališke hiše.

Kateri poklici so tesno povezani z igranjem? S kom vse sodelujete, ko pripravljate predstavo?

Pri predstavi, ki jo gledalci gledate v gledališču, sodeluje veliko ljudi. Začne se z avtorjem, ki napiše dramsko predlogo za predstavo, zrežira jo režiser, odigrajo igralci, kulise naredijo scenografi, kostume kostumografi, masko maskerji, luči lučkarji, glasbo glasbeniki, filmčke filmarji itd.

Imate vzornika, po kom se zgledujete, kdo vas navdihuje?

Navdihuje me veliko igralcev s celega sveta. Vzornika pa pravzaprav nimam, ker se mi zdi, da sem sam zadosti dober original.

Z javnim nastopanjem je vedno prisotna tudi trema, kako jo krotite, ali ta z leti izzveni?

Imate kakšen predmet za srečo?

Pri meni trema nastopi samo, če sem slabo pripravljen. In ker sem vedno dobro pripravljen, slovim kot igralec, ki nima treme.

Je kakšna predstava, ki vam je še posebej ostala v spominu v dobrem ali slabem? Se spomnite kakšnega smešnega pripetljaja, anekdote z dela?

Kar nekaj predstav je, ki mi bodo ostale večno v spominu; Čakajoč Godota, Idiot, MacBeth, Art, Matiček se ženi, Bratje Karamazovi ... V svojem življenju sem odigral že več kot sto različnih predstav in vsako najmanj 50-krat, mnoge od njih pa tudi 100, 200, 300-krat. Tako da anekdot ne manjka. Ampak anekdote raje pripovedujem v živo.

Igranje je tesno povezano tudi z literaturo. Radi posegate po knjigah, kateri avtorji so vam pri srcu, kateri žanri vas izzivajo?

Zaradi profesionalnih dolžnosti veliko berem drame, v katerih igram in literaturo, ki govori o problemih, s katerimi se moj lik ukvarja. Drugače pa če sem lahko iskren, nisem nek knjižni molj. Vsako obdobje mojega življenja ima svojega pisatelja, ki me je očaral. Mogoče bi izpostavil Gabriela Garcio Marqueza in njegov roman Sto let samote.

Prejeli ste precej nagrad, med njimi Borštnikovi in nagradi žlahtnega komedijanta. Kaj pomenijo nagrade v vašem poklicu, kako pripomorejo k vaši karieri in kaj osebno pomenijo vam?

Nagrada nikoli ni cilj mojega delovanja, me zmeraj lepo poboža, ko jo dobim.

Ste v prostem času tudi sami gledalec ali kako drugače preživljate proste urice?

Rad hodim na predstave svojih kolegov, če mi le dopušča čas. To je del igralske higiene.

Imate kakšne posebne cilje, ki bi jih še želeli osvojiti v prihodnosti? Se obetajo kakšni novi projekti in sodelovanja?

Projekti prihajajo ves čas, izberem pa tiste, ki burijo mojo domišljijo.

Kaj svetujete mladim, ki gulijo šolske klopi in še iščejo svojo poklicno pot?

Izberite si poklic, ki vas resnično resnično veseli, ne glede na to, koliko denarja dobite za plačilo. Opravljali ga boste 40 let in to je res dolga doba. Zakaj bi zaradi denarja morali biti vsak dan slabe volje.

2.0 RAZISKOVALNI DEL

2.1 Predstavitev ugotovitev

Po kratki vožnji z avtobusom nas je pred glavnim vhodom Drame pričakal igralec Bojan Emeršič, ki nas je kasneje popeljal skozi notranjost Drame. V Dramo smo vstopili skozi stranski vhod namenjen uslužbencem. Ko smo vstopili, smo na desni strani zagledali vratarja, ki nas je prijazno pozdravil, v nadaljevanju pa smo se odpravili po dolgem hodniku. Na oglasnih deskah hodnika smo zagledali urnike vaj in predstav, na levi steni pa smo opazili zanimive intervjuje igralcev iz raznih časopisov in revij. Začele smo v pritličju Drame.

Slika 3: Pročelje Drame

Slika 5: Hodnik z oglasnimi deskami

Slika 4: Oglasna deska z intervjuji

Slika 6: Maskirnica

Na levi strani smo zagledali **maskirnico**, kjer svoj poklic opravljajo maskerke, izdelovalke lasulj in frizerke. V maskirnici maskerke igralce naličijo in jim po potrebi dodajo posebne učinke, kot so umetne rane. Frizerke igralcem oblikujejo pričesko, nekatere se ukvarjajo z izdelavo lasulj, ki jih pred predstavo nadenejo igralcem. Izdelovanje lasulj je dolgotrajen proces, ki zahteva veliko potrpljenja in spretnosti.

Slika 7: Maskirnica

Slika 8: Lasulja v izdelavi

Nadaljevale smo po hodniku na **desni oder**, kjer imajo vaje, shranjujejo kulise in pripomočke, ki jih bodo kasneje uporabili med predstavo in kjer igralci čakajo na svoj nastop. Ko smo si ogledale desni oder, smo nadaljevale na **glavni oder**, kjer imajo igralci generalke in pa nastope. Na glavnem odru so bili postavljeni bobni in še nekaj drugih inštrumentov, videle smo kulise predstave z naslovom *Kako je padlo drevo*, ki je bila ravno v pripravi. Z glavnega odra smo na levi lahko videle še **levi oder**, ki je tudi namenjen kulisam, vajam in čakanju igralcev na svoj nastop. Ob straneh glavnega odra smo pred stenami lahko videle precej vrvi, s katerimi so včasih tehniki spuščali in dvigali kulise od zgoraj. Sedaj so ti sistemi vsi elektronski.

Slika 9: Glavni oder

Slika 10: Desni oder

Slika 11: Scena in kulise na glavnem odru

Slika 12: Levi oder

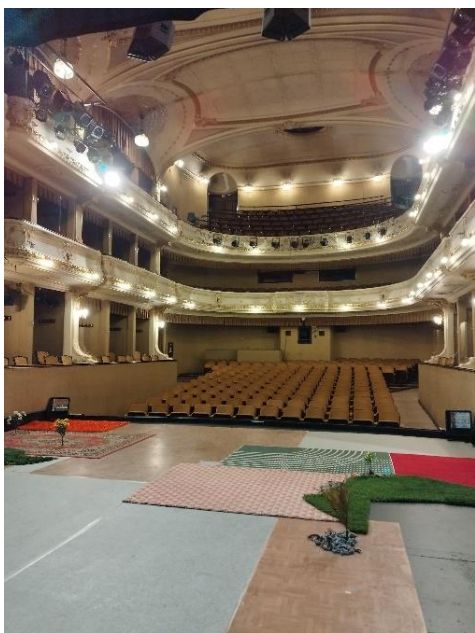

Slika 13: Sistem za spuščanje kulis

V sprednjem desnem kotu odra lahko vidimo majhen prostor obdan s steklom. To je prostor za **šepetalko**. V notranjosti smo lahko videle stol in nekaj osebnih predmetov šepetanke. Njen delovni prostor je najmanjši in obsega približno pol metra krat meter. Delo šepetanke je izredno pomembno, saj če kateri od igralcev pozabi besedilo, mora zašepetati nadaljevanje besedila. Ves čas mora spremljati besedilo in se ne sme izgubiti. Seveda pa mora biti dobro skrita, da je publika ne vidi in ne sliši.

Slika 14: Prostor za šepetalko

Slika 15: Pogled na parter

Slika 16: Loža

Z odra je dober pogled na celoten del dvorane, kjer sedijo gledalci. Čisto spredaj, praktično pod odrom, je prostor za **orkester**. Orkester je glasbeno-instrumentalna zasedba, ki spremlja igro z glasbo. Danes uporabljajo večinoma posnetke, saj prostor ni več uporaben. Sedeži za gledalce so razporejeni v **parter** (pritlični prostor s sedeži) in na vsaki strani eno **ložo**. Loža je majhen prostor z nekaj sedeži in svojim vhodom. Gledalci imajo iz lož izhod v **foyer**. To je prostor, kjer gledalci pustijo svojo garderobo, z namenom, da si lahko predstavo pogledajo nemoteno in udobno, hkrati pa tudi prostor, kjer se občinstvo zbira pred predstavo in odmori. Dvorana je zelo lepa in okrašena. Zares daje pravi občutek vrhunskega gledališča, kar Drama tudi je.

Slika 17: Foyer

Nadaljevale smo še v pisarno **inspicienta**, ki je poleg glavnega odra. Njegovo delo je, da vodi potek predstave; kliče igralce na oder, pripravlja zvočne efekte, usmerja tehnike z lučmi, kulisami in posebnimi učinki. Njegov tekst je poln opomb, ki ga usmerjajo pri predstavi. Pri delu mora biti izjemno zbran in pozoren, za to delo je primerna oseba, ki ima precej izkušenj pri tehničnem delu v gledališču.

Sliki 18, 19: Pisarna inspicienta

Ko smo končale z ogledom pritličja, smo se po stopnicah povzpele do **prvega nadstropja**, zagledale smo velike **omare** na hodnikih, kjer imajo shranjene čevlje iz vseh odigranih predstav. Fond čevljev sega še v čas igralca Poldeta Bibiča in drugih, čevlje pa seveda še danes uporabljajo pri različnih predstavah.

V prvem nadstropju se nahaja uprava in večina pisarn. Na prvih vratih smo zagledale napis vpis **abonmajev**, kjer se seveda ukvarjajo z vpisi abonmajev. Abonma je vnaprej plačano naročilo na ogled določenih predstav. Drama vsako leto razpiše kar nekaj abonmajev, npr. četrtkov, petkov, popoldanski, upokojenski ... Naročniki abonmaja se imenujejo abonenti, stalni gledalci pa predstavljajo zanesljiv vir dohodka gledališču. Sledila so druga vrata, kjer ima svojo pisarno **vodja programov**. Vodja programov se ukvarja z ustvarjanjem programov za gledalce, kar pomeni, da s sodelovanjem ostalih članov Drame predvidi program predstav, ki se bodo odigrale v tekoči in prihajajoči sezoni.

Najzanimivejši prostor v tem nadstropju predstavlja **fundus**. Fundus oz. fond je nekakšna ogromna garderoba, kjer hranijo stare in nove kostume, čevlje in rekvizite vseh vrst. Oseba, ki skrbi in upravlja s fundusom je šivilja in nam je pokazala nekaj rekvizitov in kostumov z zelo znanih predstav. **Kostum** je oblačilo, ki se uporablja med igro v gledališču. S kostumi, kulisami in rekviziti poskušajo čim bolj avtentično poustvariti čas, v katerem se igra odvija. **Rekvizit** pa je predmet, priprava, ki se uporablja pri ponazoritvi določenega dejanja, dogodka kake predstave.

Slika 20: Fond čevljev

Slika 21: Fundus z oblačili

Slika 22: Fundus z oblačili

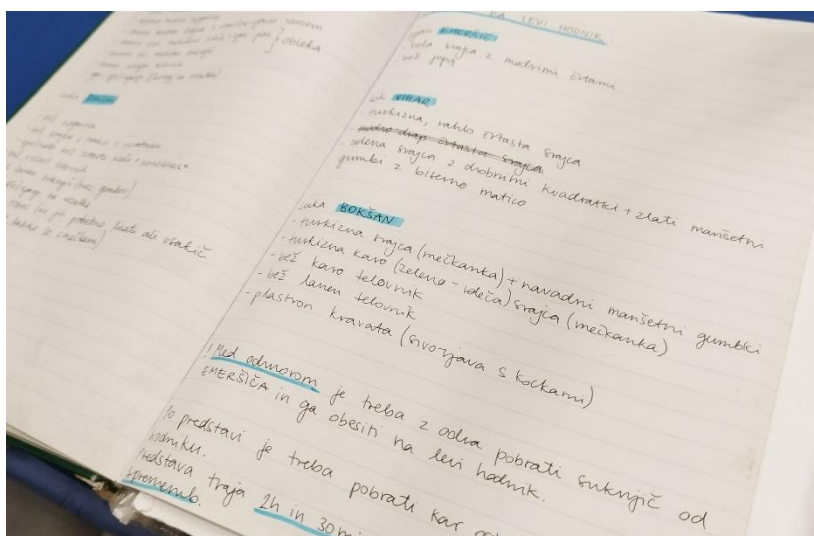

Slika 23: Fundus z oblačili

Slika 24: Maska lisice

Prostor, kjer se skrbi za oblačila je **krojačnica**. Oblačila tekočih predstav so zložena po stojalih in označena z naslovom predstave. Po vsaki predstavi kostume **šivilja** pregleda, po potrebi

gredo v čistilnico, pranje, likanje ali popravilo. Šivilja vodi tudi knjigo, kjer so zapisana imena igralcev in pripadajoči kostumi za vsako predstavo. Poskrbeti mora, da so kostumi pripravljeni in urejeni pred vsako predstavo.

Slika 25: Knjiga evidence kostumov

Kostumov za predstave v Drami ne šivajo, temveč jih naročijo v ateljeju, kjer kostume oblikujejo, zrišejo skice, jih usklajujejo z željami režiserja, potrebami igralcev. Zaradi finančne stiske pa seveda najprej pobrskaajo med že obstoječimi kostumi, čevlji in rekviziti v svojem fundusu in arhivu, preden naročajo nove. Za vsako predstavo se razpiše denarni fond, v okviru katerega morajo delovati.

Slika 26: Krojačnica

Na levi strani, zraven vodje programov, je pisarna, ki skrbi za **odnose z javnostjo** oz. komunikacijo z mediji, skrbi za javno podobo Drame, njen ugled in prepoznavnost. Zadnja vrata na levi strani zavzema pisarna za **marketing**. Ta se ukvarja s preučevanjem trga, končnih uporabnikov in išče strategije, kako vzpostaviti dobičkonosen posel, zadnje čase se vse bolj seli na splet in družabne aplikacije. Na drugi strani zraven fundusa pa se nahajajo samo ena vrata in to je pisarna **direktorice**. Direktorica skrbi za podobo Drame in za vodenje Drame ter njen poslovni načrt.

Slika 27: Police z dodatki za kostume

Po stopnicah smo se povzpeli v **drugo nadstropje**. Ko smo zapustili stopnišče, smo na desni videli **garderobe** igralcev, kjer preživijo večino svojega časa. Tam pustijo svoje osebne predmete. V garderobah imajo tudi mizo s stolom in manjšo oblazinjeno klop, na kateri si včasih malo spočijejo. V garderobah se med seboj družijo in pa vadijo svoja besedila.

Slika 28: Garderoba

Nasproti garderob je **arhiv in knjižnica**. V arhivu hranijo dramska besedila, strokovno literaturo, povezano z igro, gledališčem in Dramo. V arhivu so shranjeni tudi stari in odsluženi kostumi ter rekviziti, žal pa je bil prostor za nas zaklenjen. Prostor zavzema še del uprave in računovodstvo. Naprej po hodniku ima svoje prostore **dramaturginja**. Ona skrbi za besedila v obravnavi. Tesno sodeluje z režiserjem, prilagaja besedilo in izvedbo igre, predlaga sceno kulise, kostume, končno besedo pa ima vendarle režiser. **Dramaturgija** je nauk o zgradbi, načinu pisanja in uprizarjanju dramskih del. Zraven pa ima svoje prostore še **lektorica**, ta jezikovno pregleduje, obdeluje in ocenjuje dramska besedila.

Slike 29-31: Ploščice na vratih pisarn

Pred zaključkom našega ogleda poslopja Drame smo se povzpele tudi v **tretje nadstropje** stavbe. Tam smo si ogledale Malo dramo in precej velik foyer ob njej. Predstave, ki jih uprizarjajo v **Mali Drami**, imajo večinoma manjšo igralsko zasedbo in ne potrebujejo zelo velikega odrskega prostora. Večinoma gre za sodobnejše odrske postavitve in modernejša dramska dela. V Mali Drami skušajo izkoristiti manjši prostor in bližino občinstva, zato tu uprizarjajo predstave, ki povečini zahtevajo močan stik igralcev z občinstvom. Ko smo vstopile na oder Male Drame, smo na njem zagledale veliko kulis in drugih odrskih pripomočkov. Opazile smo več preprog, omar, miz in sedežnih garnitur različnih velikosti in slogov. Oder smo si ogledale tudi s prostora za gledalce in preizkusile udobje sedežev. Ugotovile smo, da lahko Mala Drama sprejme skoraj sto obiskovalcev, kar je precej več, kot se nam je zdelo na prvi pogled. Sedeži so razporejeni v devet vrst, vsaka je malenkost dvignjena od predhodne, kar omogoča tudi gledalcem v zadnji vrsti dober pogled na oder. Počasi smo se premikale nazaj proti izhodu in foyerju.

Slika 32: Oder Male Drame

Tik pred izhodom smo opazile tudi prostor za inspicienta in lučkarja. O obeh poklicih smo že nekaj izvedele pri ogledu velike Drame. **Lučkar** običajno skrbi za osvetljavo, ozvočenje in posebne efekte. Inspicent pa poskrbi, da predstava poteka brez zapletov. Nadaljevale smo v foyer, kjer smo zagledale razstavljenе fotografije iz preteklih predstav. Foyer je lepo opremljen prostor, kjer se gledalci lahko zadržijo in družijo med odmorom ter pred in po predstavi. Občasno se gledalcem pridružijo tudi novinarji, ki poročajo o novih uprizoritvah v Drami. V tem prostoru se občasno odvijajo tudi novinarske konference in medijske predstavitve.

Slika 33 : Foyer Male Drame

Po ogledu Male Drame smo se po stopnicah spustile tudi v **kletne** prostore. Najprej smo se znašle v precej dolgem in ozkem hodniku. Iz njega smo vstopile v **pododerje**, kjer smo si ogledale razne dvigljne naprave, ki se uporabljajo za dvigovanje oziroma spuščanje igralcev na oder. Igralci lahko z njihovo pomočjo in s pomočjo različnih specialnih efektov (dim, meglica) na videz “izpuhtijo” z odra ali se “pričarajo” na njem. V pododerju je tudi prostor za tehnika, ki skrbi za vse te tehnične pripomočke in naprave med predstavo. Nasproti pododerja, na levi strani hodnika, je tudi bivša kotlovnica, ki je v precej slabem in dotrajanem stanju ter očitno čaka boljše čase. V kleti se nahaja še nekaj garderob **tehničnega osebja**, na desni strani pa je še nekaj garderob namenjenih igralcem. Kletni prostori v Drami so precej neugledni, ker niso namenjeni javnosti. Tehnično osebje skrbi in postavlja kulise, montira luči, vzdržuje mehanizacijo odra, pakira in seli celotno sceno, kadar se predstava odpravlja na gostovanje.

Slika 34: Prostor pod odrom

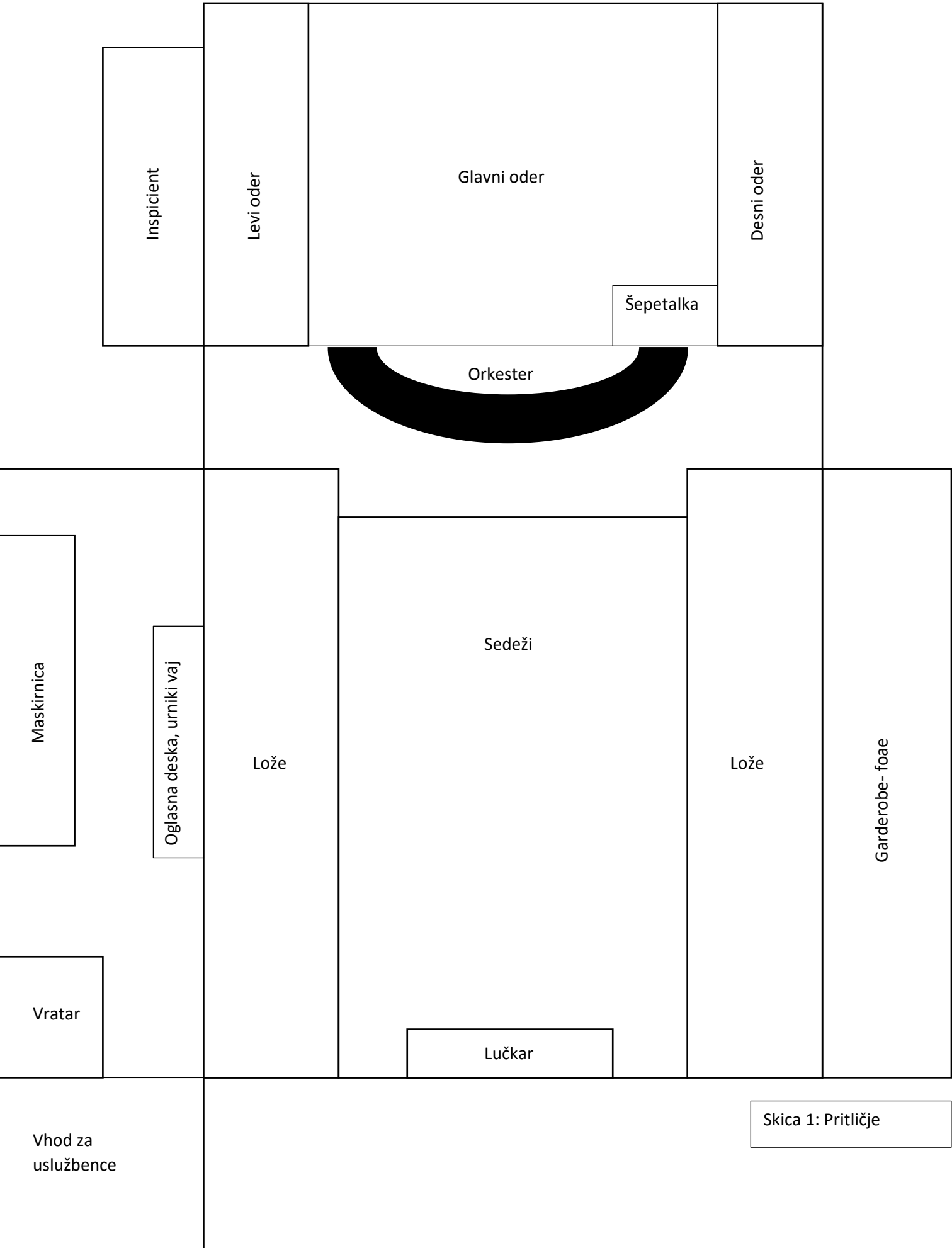

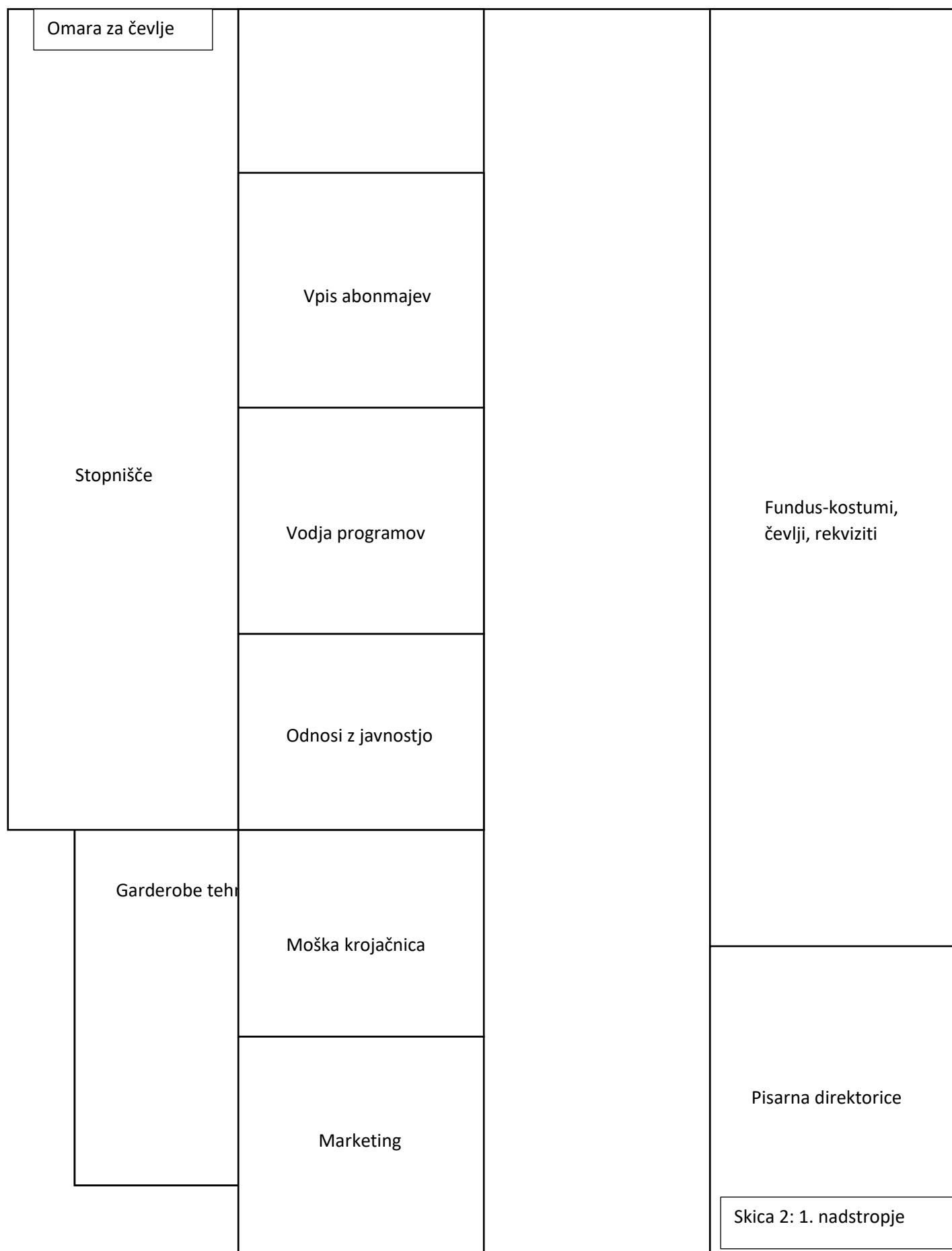
Slika 35, 36: Prostor za tehnika pod odrom

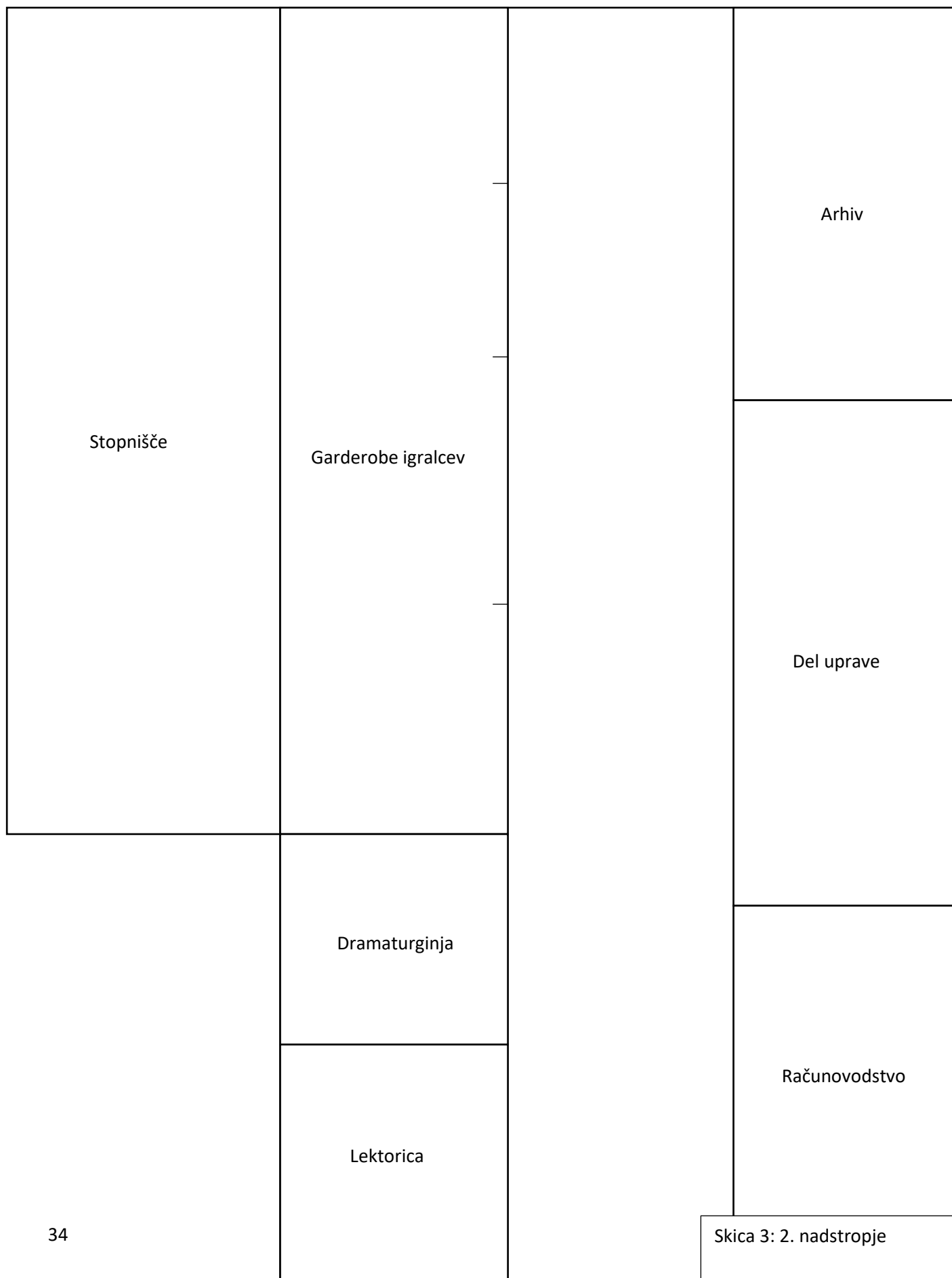
Slika 37: Bivša kotlovnica v kleti

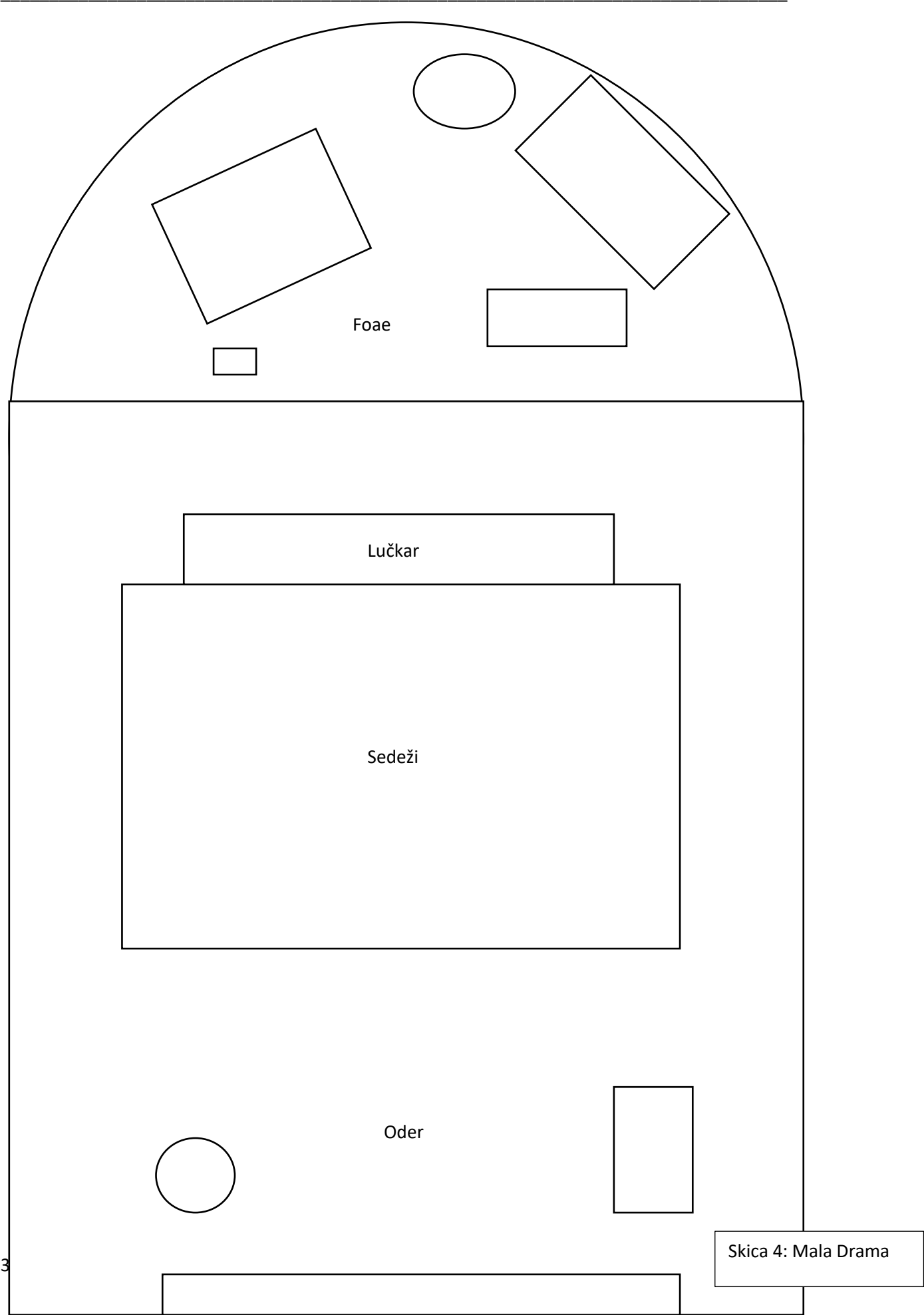
V kleti je še nekaj skrivnih kotičkov, npr. pralnica, kjer lahko operejo kostume in perilo. Zaradi prostorske stiske pa se na vsakem vogalu, hodniku in skrivališču najdejo deli kulis, rekviziti, pohištvo, stojala z oblačili, omare ... Besedilu za boljšo predstavo prilagamo tlorise vseh nadstropij.

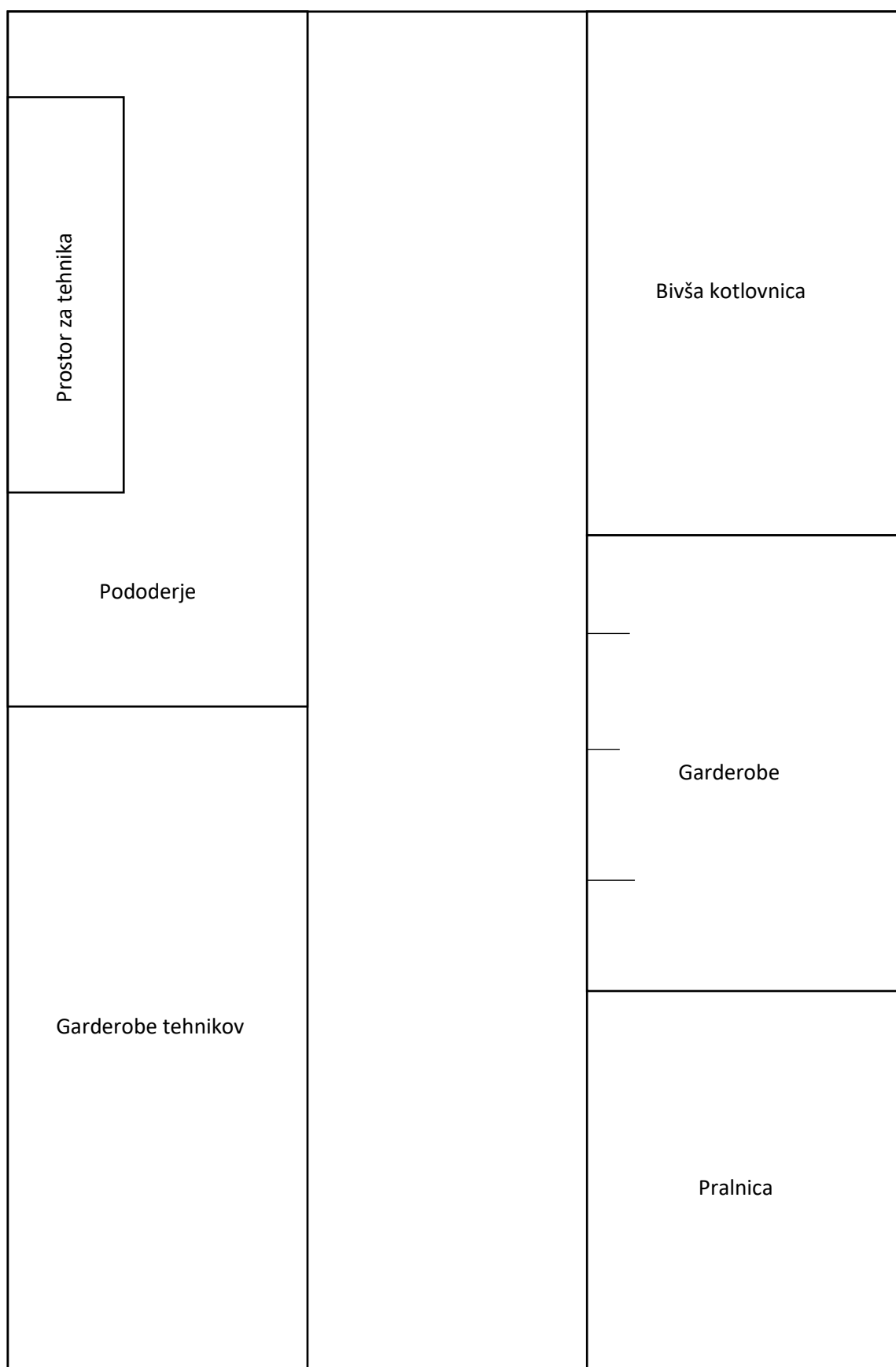

Skica 3: 2. nadstropje

Skica 5: Klet

3.2 Razprava

Pri raziskovalni nalogi smo si zastavile dve hipotezi. V prvi hipotezi smo zapisale, da Drama kot narodno gledališče združuje številne prostore, dejavnosti in poklice, ki so pomembni pri dogajanju in ustvarjanju gledališkega življenja. Spoznale smo, da je Drama res veliko gledališče, v katerem so svoj dom našli številni poklici. Od profesionalnih igralcev do šivilj, šepetalke, maskerke, inspicienta, tehnikov in drugih. Nekateri z Dramo sodelujejo občasno, pri posameznih projektih, nekateri pa so stalno zaposleni pri Drami. Zanimivo se nam je zdelo tudi to, da toliko poklicev deluje v popolni harmoniji in gledalcem omogoči nepozabno izkušnjo. Drama stalno zaposluje kar preko 200 ljudi, od tega kar 44 igralcev, zato ima največji in najuglednejši ansambel izmed slovenskih gledališč. Na repertoarju ima klasično, sodobno in eksperimentalno gledališko produkcijo.

Ugotovile smo, da ima navzven dokaj majhna Drama zelo veliko prostorov z najrazličnejšimi funkcijami in da je zares vsak kotiček premišljeno uporabljen za nekaj koristnega. Pritličje je največji del Drame in ima kar nekaj omembe vrednih prostorov, katerih se gledalec nikoli ne bi zavedal, da so potrebni za normalno delovanje gledališča. Največji del pritličja zavzema prostor namenjen prav gledalcem. Sedeži so razporejeni v pritličju in dve vrstah lož vsaka z ene strani, seveda pa imajo gledalci tudi garderobo, kjer lahko odložijo svoje stvari. Drug večji del pritličja predstavlja oder, ki je razdeljen na levi oder, desni oder in glavni oder. Gledalci vidijo le glavni oder, stranska pa igralci uporabljajo za vaje in shranjevanje rekvizitov. Gledalce od igralcev ločuje prostor za orkester, ki se nahaja tik pod odrom. Pritličje ima še polno manjših prostorov, ki so potrebni za pravilen potek predstav.

Prvo nadstropje je predvsem namenjeno pisarnam in prostoru za shranjevanje kostumov oziroma fundus, kakor ga imenujejo. V prvem nadstropju se nahaja tudi moška krojačnica in garderoba tehnikov. Ko smo se povzpele v drugo nadstropje, smo ugotovile, da večji del prostora zavzemajo garderobe za igralce, kjer se pripravljajo na predstave, učijo besedil, družijo in včasih tudi prespijo.

Na prvi pogled Mala Drama izgleda kot zapuščeno gledališče, ki je le redkokdaj uporabljeno, vendar temu ni tako. Mala Drama v sebi skriva mnogo prijetnih kotičkov in anekdot, ki so zares zabavne.

Pododrije zavzema večji del kleti in je bil pomemben del predstav, danes pa je zaradi dotrajanosti večinoma neuporaben

Spoznale smo tudi nekaj poklicev, ki jih prej sploh nismo poznale, najbolj zanimiv se nam je zdel poklic inspicienta, izmed prostorov pa nas je najbolj pritegnil fundus, shramba z oblačili in rekviziti, prostor za šepetalko je bil zagotovo med zabavnejšimi, pritegnilo pa nas je tudi izdelovanje lasulj iz naravnih las. Najskrivnostnejša je bila klet s svojimi katakombami, najveličastnejša pa velika dvorana. Pod vsem bliščem pa je bilo zelo očitno, da ne samo zaposleni, ampak tudi prostori komaj čakajo prenove.

Igralec Bojan Emeršič, ki nas je skozi notranjost tudi popeljal, nam je povedal, da se kmalu obeta prenova Drame in da so uslužbenci veseli prenove, a hkrati tudi čustveni, saj se spominjajo svojih mladih let, ki so jih v teh prostorih preživeli in jim pomenijo toliko kot drugi dom, kot mladi in nadobudni igralci so tukaj večkrat tudi prespali in vadili svoje dialoge pozno v noč. Prvo hipotezo lahko potrdimo.

V drugi hipotezi smo zapisale, da je igralski poklic eden izmed najbolj reprezentativnih poklicev v gledališču. Gledališka panoga je skozi stoletja, kaj tisočletja, precej napredovala. Od preprostih obrednih plesov in pripovedovanja legend do organiziranih ustanov in poklicnih igralcev. Pod besedo gledališče vedno najprej pomislimo na igralce, saj se brez njih ne bi zgodbe udejanjale pred našimi očmi. Napačno pa je misliti, da je igralec vse, kar je potrebno za gledališče. Število igralcev v Drami predstavlja le četrtno zaposlenih, tu je še mnogo drugih poklicev in dejavnosti, ki so nujno potrebne, da gledališče v sodobnem pomenu besede sploh deluje. Današnje gledališče je kompleksen pojav, saj združuje več umetniških panog; literaturo, glasbo, ples, likovno umetnost, oblikovanje, tehniko ... Posledica pa je, da gledališče združuje mnogo poklicev, tudi precej zanimivih in nenavadnih, ki soustvarjajo gledališko umetnost.

Kot nam je povedal že Bojan Emeršič, je poklic igralca zahteven in hkrati zanimiv. Z odrov se je preselil tudi v druge medije, radio in televizijo in tako ponuja igralcem mnogo izzivov. Igralstvo pa ni samo poklic, temveč bolj poslanstvo, saj predstavlja poseben način življenja, mnogo odrekanja in prilagajanja, je poklic, ki te najde in pokliče, če si zanj nadarjen. Igralski poklic je res eden najbolj reprezentativnih, igralci postanejo javne osebnosti, prepoznamo jih ne samo z odra, temveč tudi iz medijev, omogoča pa tudi precej dober zaslužek. Mogoče s tega stališča

delamo ostalim zaposlenim krivico. Počasi pa tudi pomen ostalih poklicev prihaja v ospredje, poznamo kar nekaj uglednih režiserjev, maskerji, oblikovalci, kostumografi sodelujejo tudi v projektih izven gledališča ter si tako ustvarjajo ime in prepoznavnost. Oblikovalci kulis so lahko tudi likovni umetniki, nekaj kostumografov pa je tudi modnih oblikovalcev.

3.3 Zaključek

Z našo raziskovalno nalogo smo dokazale, da gledališče Drama ni le dolgočasna stavba, kakor se večini mladim dozdeva, temveč skriva v sebi kar nekaj zanimivosti. S strani publike teh stvari ne vidimo, zato smo imele s to raziskovalno nalogo odlično priložnost spoznati in se seznaniti s skrivnostmi in zanimivostmi gledališča Drama.

Pred samim raziskovalnim delom smo se poglobile v literaturo o gledališču, o njegovem razvoju od antike pa do današnjih eksperimentalnih gledališč. Drama združuje prvine klasičnega gledališča, loteva pa se tudi sodobnejših del najbolj znanih avtorjev. Zanimiva je tudi sama zgodovina stavbe, ki se je začela kot stanovsko igrišče prostočasnih dejavnosti sredi 18. stoletja. Gledališče, kot ga poznamo danes, pa obratuje od leta 1919 dalje.

Pri našem raziskovanju po gledališču nas je vodil izjemni igralec Bojan Emeršič, ki ni skrival, kako mu je gledališče pri srcu. Po končanem ogledu nas je peljal na čaj v interno kavarno, namenjeno le uslužbencem Drame, kjer smo z njim opravile intervju. Seznanil nas je z vsemi težavami igralskega poklica in opisal svojo izkušnjo v gledališču. Povedal nam je, da je poklic igralca poslanstvo, za katerega je potreben izjemen talent. Uspešen igralec nastopa samozavestno in ne pozna treme. Njegovo delo pa je zelo raznovrstno, saj presega meje gledališča.

Med ogledom Drame smo spoznale mnogo dejavnosti, ki jim le redkokdaj namenimo kakršnokoli pozornost. Ti poklici so zelo pomembni, da delo poteka tako, kot mora. Kot gledalci so nam mnogi prostori in dejavnosti neopazne, zato je bila ta možnost res izjemna. Eden izmed takih poklicev je na primer inspicient. On vodi predstavo in njegovo delo ni tako lahko, kot se zdi na prvi pogled. Inspicient mora priti kar nekaj časa pred prestavo, da se pripravi, saj mora ves čas spremljati tekst in dogajanje na odru. Je prisoten tudi med vsemi vajami in pripravi na predstavo. Drama ima po celem prostoru napeljeno ozvočenje, po katerim inspicient kliče igralce na oder. Ravno med našim pogovorom so poklicali tudi Bojana Emeršiča, saj je že zamujal na vajo. Med ogledom smo naletele na kar nekaj znanih obrazov gledališkega sveta, ki so prisostvovali vaji.

Pred praktičnim delom smo oblikovale dve hipotezi. Prva hipoteza je temeljila na tem, da Drama združuje veliko prostorov, dejavnosti in poklicev, ki so pomembni pri dogajanju in ustvarjanju predstav. To hipotezo smo potrdile z našim raziskovalnim delom.

Naša druga hipoteza pa je bila, da je igralski poklic eden izmed najbolj reprezentativnih, kar smo prav tako potrdile.

Življenje v ljubljanski Drami je organizirano zelo kompleksno, saj ga vodijo predvsem umetniki, ki so zvesti svojemu značaju in ravno zato ima ljubljanska Drama poseben čar, ki ga občuti le tisti, ki živi z njo, saj jo zaposleni jemljejo kot svoj drugi dom.

Dotrajana, a na svoj način očarljiva Drama, je le dočakala čas, ko bo dobila nov zunanji in notranji videz. Ideja za njeno širitev in obnovo je prvič prišla leta 1996, saj se sama stavba razen obeh prizidkov v zadnjih šestdesetih letih ni kaj dosti spremenila. Sedanja stavba je potresno nevarna in nima ustrezne požarne zasnove. Poleg tega tudi ni funkcionalna, organizacijsko je zastarela ter nima urejenih inštalacij, hkrati pa je dotrajana in nevarna.

Z letom 2023/24 bo potekla zadnja sezona v tej stavbi, saj se zdaj selijo v nove prostore, kjer bodo po načrtih biroja Bevk Perović preživeli vse do leta 2026, ko je predvidena vrnitev v prenovljene prostore Drame. Predstave v stari stavbi bo Drama predvidoma uprizarjala do konca maja 2024, junija pa bo potekala zadnja faza selitev. V času prenove se bo Drama selila na Litostrojsko cesto. Prireditveni prostor, ki je trenutno poznan kot hala L56, bo od začetka sezone 2024/25 do konca prenove namenjen izključno izvajanju njihovega programa. Kot so zapisali v Drami, se bodo na Litostrojsko cesto preselili v celoti, s produkcijo in upravo vred. Tam bodo v času prenove delovali z vsem svojim programom, tako Velikega odra kot Male Drame.

Poleg naštetih Dramo čaka še kar nekaj dodatnih sprememb med drugim tudi osvetlitev. Drama bo s prenovo zagotovo bolj funkcionalna in varnejša, vendar kljub trudu arhitektov, da ohranijo dramo čim bolj avtentično, zagotovo ne bo tisto, kar je bila prej. Drama je mnogim spremenila življenja in njena prenova bo za marsikoga težka sprememba, posebej pa za ljudi, ki jo imajo za svoj drugi dom. Priložnost, ki smo jo dobile z raziskovalno nalogo, da si ogledamo dramo in izkusimo njen čar pred prenovitvijo, je zares posebna in smo nekatere izmed redkih, ki smo lahko to doživele.

Trenutno v okolici SNG Drama tudi potekajo arheološka izkopavanja, kjer so odkrili dobro ohranjene arheološke ostaline, ki so iz časa od 1. stoletja do konca 4. stoletja n. št.

4 VIRI IN LITERATURA

1. Kranjc Mojca, Pohar Miha, 2019: Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana: SNG Drama.
2. Pezdirc-Bartol, Mateja ; Toporišič, Tomaž, 2013. Teorija in zgodovina slovenske dramatike in gledališča = Slovene drama and theater[!]: theory and history. Slovenska literarna veda danes, letn. 61, št. 1, jan.-mar. 2013, str. 95-104, 105-115.
3. Hartnoll Phyllis, 1989: Kratka zgodovina gledališča: Ljubljana: MGL.
4. Ahačič, Draga, 1985: Dramsko gledališče: Ljubljana: MGL.
5. Rudolf, Branko, 1955: Maske in časi: kratka kulturna zgodovina za gledališča. Ljubljana: MK.
6. Kokol, Mateja, 2018: Igralec. Magistrsko delo. Ljubljana: AGRFT.
7. Mislim, da čista zloba sploh ne obstaja: intervju Bojan Emeršič, igralec. Dnevnik, Leto 58, št. 44, 23. feb. 2008, str. 18-19.
8. Maček, Jure, 2020: Emeršič, Bojan. Novi Slovenski biografski leksikon.

SPLETNI VIRI

1. <https://www.drama.si/> (20. 1. 2023)
2. <https://www.theatre-architecture.eu/si/db/?theatreId=246> (26. 1. 2023)
3. <https://www.drama.si/prizorisce/mala-drama/> (26. 1. 2023)
4. <https://fashion-sl.decorexpro.com/professii/akter/> (10. 2. 2023)
5. <https://www.youtube.com/watch?v=Z4aB5NmaoHU> (10. 2. 2023)
6. <https://www.zaposlitev.info/kariera/opis-poklicev/igralec/> (7. 12. 2022)
7. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Gledali%C5%A1%C4%8De> (15. 2. 2023)
8. [https://sl.wikipedia.org/wiki/Gledali%C5%A1%C4%8De_\(zgradba\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Gledali%C5%A1%C4%8De_(zgradba)) (26. 2. 2023)
9. <https://www.mestomladih.si/studentski-podiplomski/clanki/top-10-zanimivosti-o-gledaliscu/> (10. 2. 2023)
10. [Fran/SSKJ](#) (2022-2023)
11. [Emeršič, Bojan \(1963–\) - Slovenska biografija \(slovenska-biografija.si\)](#) (1. 12. 2022).
12. <https://siol.net/novice/slovenija/kako-in-kdaj-bo-potekala-prenova-ljubljanske-drame-622216> (8. 2. 2024)
13. <https://www.drama.si/prenova/sklopi-prenove/prenova-drame/> (8. 2. 2024)

5 VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA

Slika 1: <https://www.theatre-architecture.eu/si/db/?theatreId=246>

Slika 2-37: Manca Smolčič, Lucija Oven, Nena Čoga

Skice 1-5: Manca Smolčič, Lucija Oven, Nena Čoga

